

Stichting Dotterbloem

Plan voor het beheer van natuurterreinen in pacht of in eigendom van de Stichting Dotterbloem

Onderdeel: Wilgepad

Grote ratelaar en Gevlekte rietorchis op het perceel aan het Wilgepad (juni 2015).

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Geofysische, bodem en water beschrijving	3
3. Landschap, natuur en cultuurhistorie.....	7
4. Beheertype aanduiding.....	8
5. Doelen	8
6. Concretisering van de doelen en beoogde eindsituatie	8
7. Beheervoorschriften in de pachtcontracten	8
Bijlage 1: kadastrale kaart, perceelnummer 1830.....	10
Bijlage 2: Vegetatie kartering Wilgepad	11
Bijlage 3: Betekenis van de symbolen: Vegetatieschaal van Tansley	16
Bijlage 4: beschrijving pakket N10	17

Samenstelling dit rapport: ir. A.Baken, a.baken@planet.nl
Oktober 2016

Wilgepad zuid, augustus 2016

1. Inleiding

De percelen 1 en 2 liggen aan het Wilgepad tussen het Dwarsdiep en het dorp Boerakker. De percelen worden gescheiden door een pad met recht van overgang. De percelen zijn begrensd als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, thans Natuurnetwerk Nederland. De percelen hebben een gezamenlijke oppervlakte van 2,82 ha. Zie voor de kadastrale aanduiding bijlage 1.

Situering perceel 1 en 2 langs het Wilgepad.

2. Geofysische, bodem en water beschrijving

Het beheergebied, perceel 1 en 2 liggen in het oorspronkelijke stroomgebied van de Oude Riet. Het Dwarsdiep is het vergraven restant van het oorspronkelijk veenriviertje. Veen is in het holoceen op het dekzand van de laatste ijstijd, het Weichselien (van 100.000 tot 10.000 jaar BP), gaan groeien. Dit omdat in het holoceen de zeespiegel steeg waardoor het grondwaterniveau ook hoger kwam te liggen. Het gebied werd hierdoor vernat. Zo ontstond er op het dekzand een hoogveenpakket van wisselende dikte. Het Oude Riet was één van de riviertjes die zorgde voor de afvoer van het jaarlijkse neerslagoverschot uit het Westerkwartierse veengebied.

De bodemkaart geeft ter hoogte van het Wilgepad aan dat het gaat om (zie figuur 3, bodemkaart):

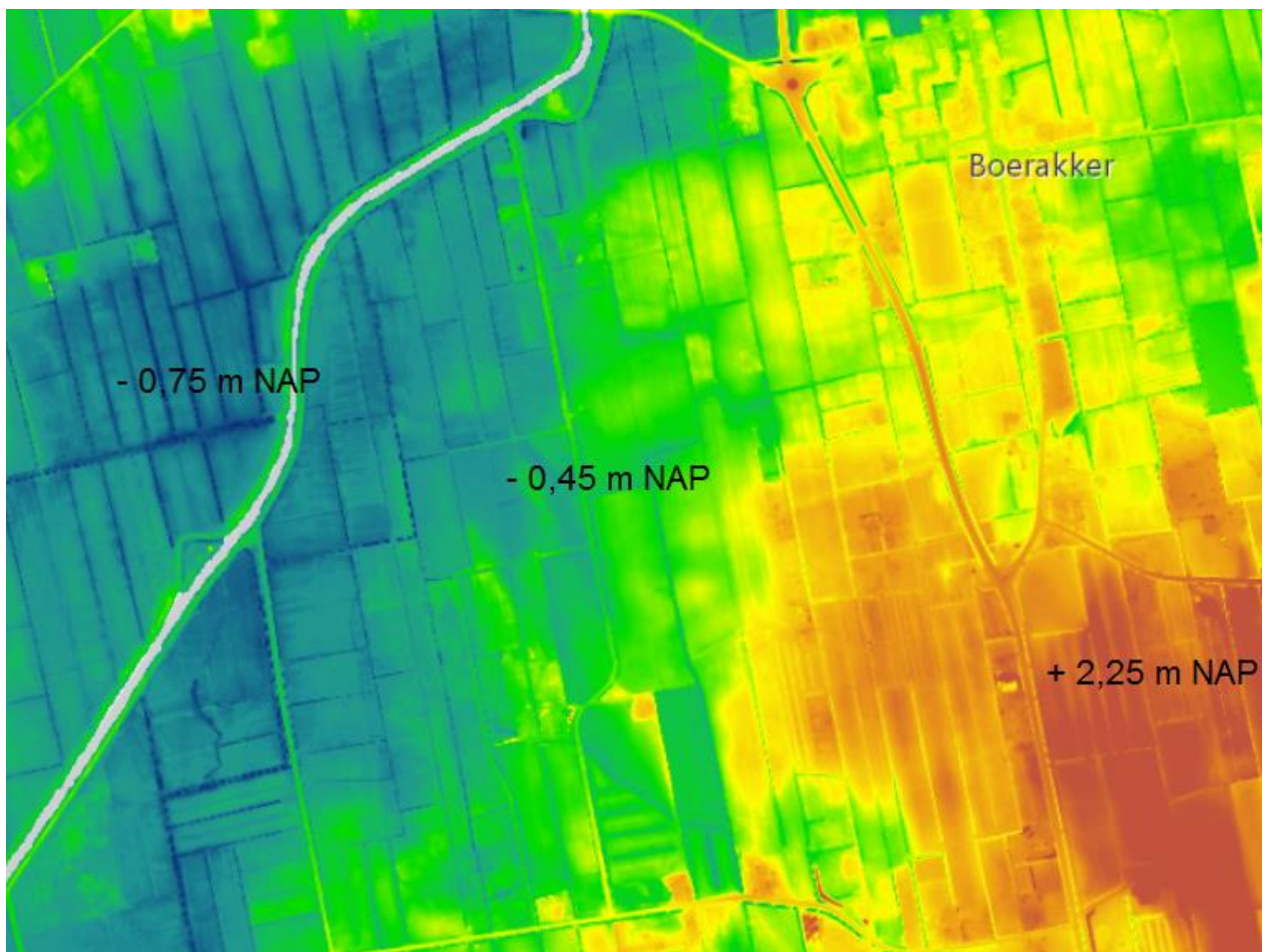
Hn23: veldpodzolgronden, gevormd in het lemig dekzand

vWp: moerpodzolgronden met een moerige bovenlaag dunner dan 40 cm

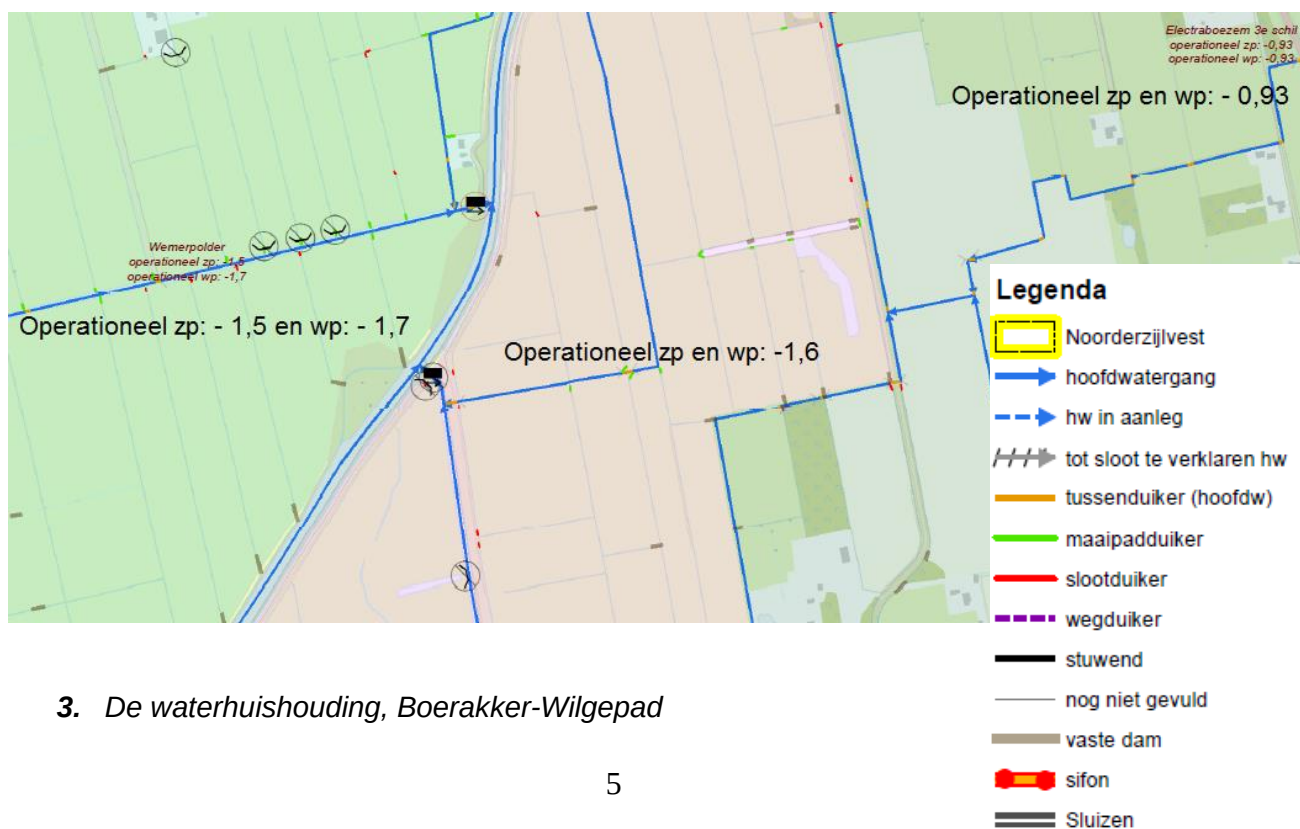
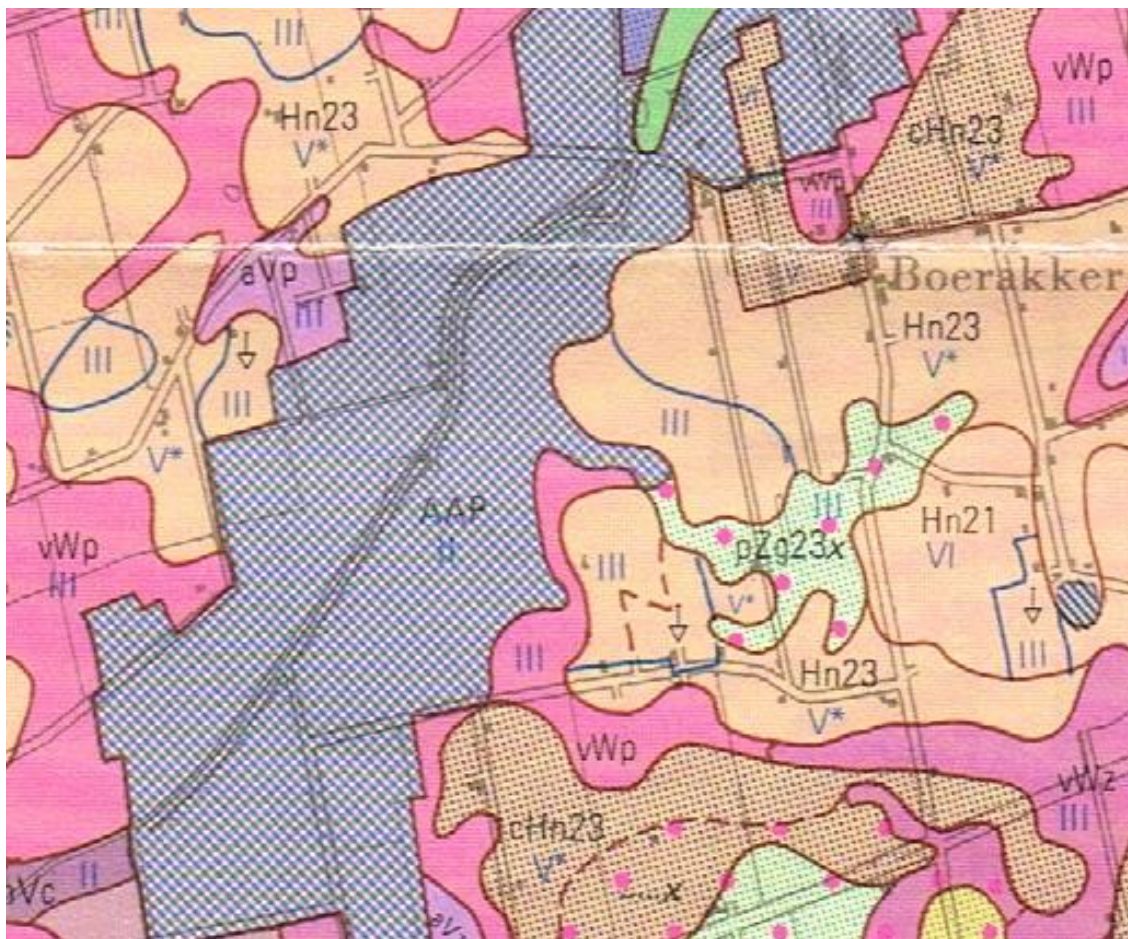
AAP: zijn vergraven gronden ontstaan door dat (enige) turf is gewonnen en of inspoelingslagen zijn vergraven waarna de gronden zijn aangemaakt om deze in (weer) landbouwcultuur te brengen.

De paarse bolletjes geven aan dat keileem, wat is afgezet in de voorlaatste ijstijd, wordt aangetroffen binnen 1,20 meter vanaf het maaiveld. Het door het ijs afgezette keileem is in het algemeen slecht waterdoorlatend. De waterbeweging in de ondergrond kan door het keileem aanzienlijk worden beïnvloed.

De grondwaterstanden in de percelen worden aangegeven door de grondwatertrappen (Gt's) en zijn afhankelijk van de hoogteligging van het maaiveld en het oppervlakte waterpeil. Voor de percelen 1 en 2 langs het Wilgepad hebben we hoofdzakelijk te maken met GT II met een gemiddelde hoogste grondwaterstand niet dieper dan 40 cm minus maaiveld en een gemiddelde laagste grondwaterstand tussen 40 en 80 cm minus maaiveld. Er wordt door het waterschap een zomer- en winterpeil nagestreefd van 1,6 minus NAP. Delen van zowel perceel 1 als 2 zijn afgeplagd. Het maaiveld is daar enigszins verlaagd. Dit is gedaan om kwel, stroming van water vanuit de ondergrond van de bodem, in het perceel te bevorderen. Het gebied is relatief laag gelegen. Vanuit de hogere delen in het landschap komt daardoor een stroming van grondwater (kwel) in de percelen en in de slootjes naast de percelen tot uiting. Het grondwater is rijk aan ijzer. Zodra dit aan de lucht wordt blootgesteld oxideert het ijzer. Het ijzer op haar beurt fixeert het fosfaat. Daarmee zorgt het bodemwater voor specifieke standplaats eigenschappen voor planten. Op plaatsen in het landschap waar kwelwater naar boven komt is daardoor de diversiteit aan plantensoorten groot.

2. Hoogtekaart Boerakker-Wilgepad

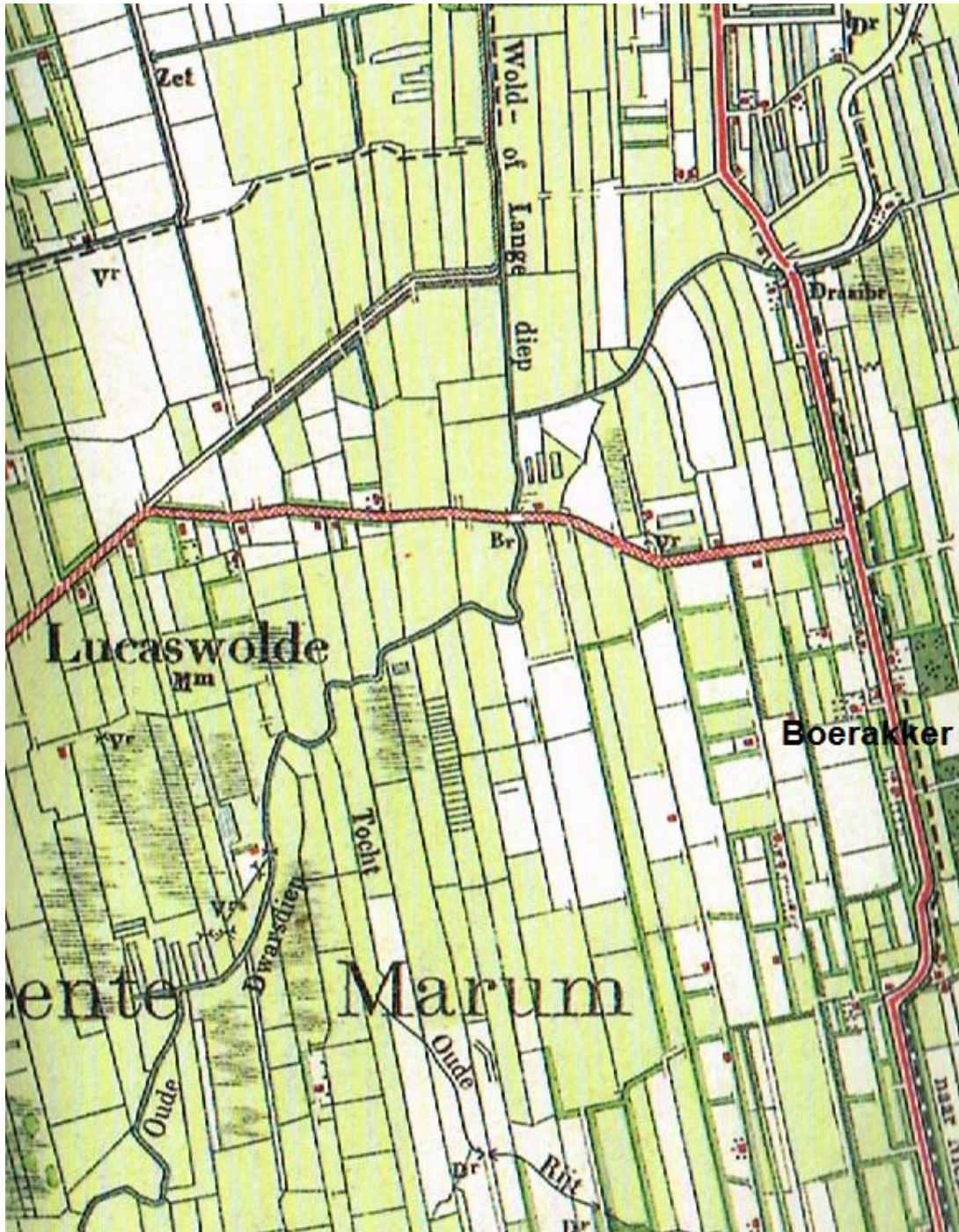

Luchtfoto, topografie Boerkakker-Wilgepad, a = afgeplagde delen van het perceel.

3. Landschap, natuur en cultuurhistorie

De historische kaart van 1905 geeft aan dat op dat moment nog niet alle meanders van het Oude Dwarsdiep (Oude Riet) vergraven waren. De donkere structuren op de groene grasland percelen naast het Dwarsdiep geeft aan dat het om natte drassige percelen gaat. Het gebied, thans onderdeel van het afwateringsgebied Oude Riet, is in de dertigerjaren van de vorige eeuw in het kader van de werkverschaffing vergraven, dat wil zeggen men heeft getracht in het gebied bruikbare landbouwgrond te maken.

Grote historische atlas, 1:25.000 Groningen, pagina 95, verkend in 1905, uitgeverij Nieuwland, Tilburg, 2006.

In 2015 zijn op het perceel de plantensoorten geïnterpreteerd. Het resultaat hiervan is te vinden in bijlage 2. De vegetatie van de hogere delen van het perceel verschilt aanzienlijk van die van de lagere delen van het perceel. Grote vossenstaart, zachte dravik, pinksterbloem, veldzuring en in de lage afgeplagde delen ook de koekoeksbloem, grote ratelaar en gevlekte rietorchis komen voor. Het afplaggen is met het oog op diversiteit aan plantsoorten succesvol gebleken.

4. Beheertype aanduiding

De percelen 1 en 2 hebben in het Natuurplan, vigerend voor 2016, de aanduiding te ontwikkelen naar N 10.02 vochtig hooiland. Feitelijk geldt dit voor de nattere afgeplagde delen van de percelen. Voor de hoger gelegen delen van het perceel wordt het beheertype N12.02: kruiden- en faunairijk grasland nagestreefd. Zie voor de beschrijving van beheertype nat schraalland bijlage 3.

5. Doelen

De Stichting Dotterbloem wenst de volgende natuurbeheerdoelen voor de percelen na te streven:

- a. Herstel en ontwikkeling van het oorspronkelijk natuur- en cultuurlandschap.
- b. En grote diversiteit aan plantensoorten karakteristiek voor nat, kwel beïnvloed schraalland.
- c. Een 'natuurlijke' toegankelijkheid van het gebied, ten behoeve recreanten en of toeristen van lokale, regionale en of van daarbuiten herkomst.
- d. Beheer van de percelen zodanig dat het natuurdoeltype genoemd in het provinciaal natuurbeleidsplan wordt gerealiseerd.

Hierbij staat extensief landbouwkundig beheer van uitsluitend de hogere delen van de percelen ten dienste van natuur, landschap, recreatie en toerisme.

6. Concretisering van de doelen en beoogde eindsituatie

Voor wat betreft herstel van landschap wordt een situatie nagestreefd van een landschap, zoals deze was in de tijd rond 1900. Dit betekent:

- Moerassige kleinschalige percelen, die weinig of in het geheel niet worden bemest.
- In stand houden van soortenrijk grasland.
- Maaien en afvoeren (hooien) vindt plaats in de maand augustus. Veel van de plantensoorten zijn dan inmiddels tot bloei gekomen en kunnen zich door zaadvorming in stand houden en verspreiden. Tevens dient het maaien en afvoeren te voorkomen dat de percelen 'verbossen' en of 'verpitrussen' als gevolg van de groei van elzen opslag en pitrus.

7. Beheervoorschriften in de pachtcontracten

Om de natuurdoelen te bereiken zijn in het pachtcontract de volgende voorschriften ten aanzien van maaien, weiden en bemesten geformuleerd.

N 10.02 Vochtig hooiland

Beheer:

Maaien en beweiden:

- 1 of 2 maal maaien en afvoeren (hooien) met beweiding van uitsluitend, de hogere (niet afgeplagde) delen van het perceel.
- Afgeplagde delen van het perceel worden niet voor 15 augustus gemaaid. Op de niet afgeplagde delen van het perceel kan vanaf 15 juni worden gemaaid, tenzij er (nog) broedende vogels voorkomen: zomertaling, watersnip en of veldleeuwerik. Op de hogere delen mag ook extensief worden geweid (seizoens-begrazing met maximaal 2 gve per ha, gedurende delen van het seizoen mogen maximaal 3 gve per ha worden ingeschaard. De lagere delen dienen door een deugdelijke afrastering vrij van vraat en betreding door vee te blijven

Mest:

- Lagere delen van de beheereenheid, al of niet afgeplagd, worden niet bemest (0 kg N/ha).
- Hogere niet afgeplagde delen van de percelen: organische mest (5 tot 25 ton /ha) bij voorkeur vaste mest en bekalken om verzuring tegen te gaan (maximaal 100 kg N/Ha). Bij bemesting dient rekening te worden gehouden met de mest uit beweiding: beweiding van 1 gve per half jaar zorgt voor een bemesting van 50 kg N.

N12.02 Kruiden- en faunarijke grasland

Beheer:

Maaien en beweiden:

- Ten minste 50 % maaien en maximaal 50 % beweiden of jaarlijks afwisselend maaien of beweiden.
- Maaien niet voor 15 juni
- Beweiden met maximaal 3 gve per ha, gedurende een deel van het seizoen. 2 gve per ha als het om seizoenbegrazing gaat.

Mest:

- Er mag organische mest worden benut tot maximaal 100 kg N per ha per jaar (incl. bemesting van beweiding), bij voorkeur ruige/vaste stalmest en bekalken voor zover noodzakelijk voor een goede pH,
Bij de bemesting dient rekening te worden gehouden met de mest uit beweiding: beweiding met 1 gve per ha per half jaar is een bemesting van 50 kg N.

Bijlage 1: kadastrale kaart, perceelnummer 1830

Uittreksel Kadastrale Kaart

Uw referentie: 000

12345

25

Deze kaart is noordgericht

Perceelnummer

Huisnummer

Vastgestelde kadastrale grens

Voorlopige kadastrale grens

Administratieve kadastrale grens

Bebouwing

Overige topografie

Voor een eensluidend uittreksel, Apeldoorn, 13 juli 2016

De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Schaal 1:2000

Kadastrale gemeente

Sectie

Perceel

MARUM

H

221

Aan dit uittreksel kunnen geen betrouwbare maten worden ontleend.

De Dienst voor het kadaster en de openbare registers behoudt zich de intellectuele eigendomsrechten voor, waaronder het auteursrecht en het databankenrecht.

Bijlage 2: Vegetatie kartering Wilgepad

Perceel 1 Noord, hoog en laag deel

Bezoeken: 13 mei en 15 juni 2015; hoog deel bleek op 15 juni al gemaaid

en gehooïd. Extra slootbezoek op 15 juli

Beheerpakket: hoge delen; Kruiden- en faunarijkgasland

Beheerpakket: Lage delen: Vochtig schraalland

Noord, hoog deel

	Code
Grassen/schijngrassen	
Beemdlangbloem	
Echte witbol	
Engels raaigras	
Geknikte vossesstaart	
Gestreepte witbol	
Liesgras (enkele plekken)	
Pitrus	
Zachte dravik	a
Kruiden	
Fluitekruid	
Gewone hoornbloem	
Gewone paardenbloem	
Kale jonker	R
Kruipende boterbloem	a – ld
Ridderzuring	O
Pinksterbloem	O
Scherpe boterbloem	
Veldzuring	F
Vogelmuur	

2 Noord, verlaagd deel

	Code
Grassen/schijngrassen	
Biezeknoppen	
Beemdlangbloem	
Geelgroene zegge	O
Gestreepte witbol	
Gewone veldbies	
Gewoon reukgras	
Hazegegge	
Kamgras	O
Kweek	R

Liesgras (in slootje en ruigterand nz)	
Mannagras	
Paardehaarzegge (pol)	R
Pitrus	D
Rood zwenkgras	
Ruw beemdgras	
Snavelzegge	
Tweerijige zegge	
Zachte dravik	
Zomprus	
Zompzegge	
Kruiden	
Akkerdistel	R
Akker vergeet-mij-nietje	
Blaartrekkende boterbloem	
Echte koekoeksbloem	A
Echte valeriaan	
Egelboterbloem	
Els (jonge opslag , 15 juli)	F
Gewone brunel	
Gewone hoornbloem	
Gewoon biggekruid	
Grasmuur	
Grote ratelaar	A
Hondsdrif	
Kale jonker	F
Kleine klaver	
Kruipende boterbloem	F
Moerasandoorn	
Moerasrolklaver	La
Moerasspirea	
Moeras vergeet-mij-nietje	
Pinksterbloem	f-a
Rietorchis (tientallen)	o-f
Rode klaver	
Scherpe boterbloem	
Smalle weegbree	
Stijve ogentroost (in bloei 15 juli)	
Veenwortel	
Veldlathyrus	
Veldzuring	
Vertakte leeuwetand	
Vogelwikke	
Waterkruiskruid	o-f

Watermunt	
Wilg (opslag)	
Witte klaver	
Zilverschoon	
Zomp vergeet-mij-nietje	
Mossen	
Gewoon haarmos	A
Gewoon puntmos	A
Slootjes wz en zz	
Blaartrekkende boterbloem	
Dotterbloem (totaal ca. 25 ex.)	O
Grote egelskop	
Holpijp	A
Kikkerbeet	
Klein kroos	
Liesgras	
Moerasspirea	
Veenwortel	

Opmerking: Bij de inrichting van Noord is op het verlaagde deel hooi verspreid uit het nabijgelegen botanisch reservaat De Oude Riet (SBB)

Wilgepad Noord, richting zuid, Echte koekoeksbloem en Waterkruidskruid, 15 juni 2015 (L.S.)

Perceel Zuid

Bezoeken 13 mei en 15 juni 2015; extra bezoek aan slenk 15 juli

Hoog deel bleek op 15 juni al gemaaid en gehooit en lopen er 3 stuks jongvee.

Beheerpakket: verlaagd deel, slenk: vochtig hooiland en hoge delen: kruiden- en faunarijk grasland.

Zuid verlaagd deel, slenk

	Code
Grassen/schijngrassen	
Biezeknoppen	
Fioringras	
Gestreepte witbol (op rand naast gemaaid hoger deel)	
Gewone waterbies	
Gewoon reukgras (op rand naast gemaaid hoger deel)	
Hoge cyperzegge	
Kamgras	
Liesgras	
Paardehaarzegge (2 pollen)	r
Geelgroene zegge	
Pitrus	
Snavelzegge	ld
Tweerijige zegge	
Zomprus	
Kruiden	
Dotterbloem (bij slootje nz en in slenk)	
Echte koekoeksbloem	la
Egelboterbloem	o
Els (opslag en doorgegroeiende opslag)	a
Gevleugeld hertshooi	r
Gewone brunel	
Gewone hoornbloem	
Grote lisdodde	
Grote ratelaar	r
Grote waterweegbree	
Holpijp	
Kale jonker	
Kleine klaver	
Kruipende boterbloem	
Moerasrolklaver	la
Moerasspirea	
Moeras vergeet-mij-nietje	
Moeraswalstro	
Penningkruid	

Ridderzuring	
Rietorchis	o
Scherpe boterbloem	
Smalle weegbree	
Veldzuring	
Waterkruiskruid	
Watermunt	
Watertorkruid	
Wilg (opslag)	o
Witte klaver	
Mossen	
Gewoon puntmos	a

Opm.: Bij inrichting (in 2009) ook hooi uit Oude Riet verspreid over de slenk

Slootje nz perceel: meerdere Dotterbloemen

Wilgepad, perceel Zuid, richting noord, o.a. opslag van Zwarte els, 15 juni 2015 (L. Stockmann).

Bijlage 3: Betekenis van de symbolen: Vegetatieschaal van Tansley

symbool	abundantie en frequentie	numerieke transformatie
s	<i>sporadic, sparse</i> , de soort is zeer zeldzaam, slechts enkele exemplaren aanwezig	1
r	<i>rare</i> , de soort is zeldzaam	2
o	<i>occasional</i> , de soort wordt zo nu en dan aangetroffen en is verspreid aanwezig	3
lf	<i>local frequent</i> , plaatselijk frequent	4
f	<i>frequent</i> , de soort wordt frequent aangetroffen en is vrij talrijk	5
la	<i>local abundant</i> , plaatselijk talrijk	6
a	<i>abundant</i> , de soort is talrijk, veel aanwezig maar nooit (co-)dominant	7
ld	<i>local dominant</i> , plaatselijk overheersend	8
c(od) d	<i>codominant</i> , de soort is overheersend samen met andere soorten <i>dominant</i> , de soort is overheersend	9

De code **l** = *local* (plaatselijk) wordt gebruikt in combinatie met andere codes.

Bron: Wikipedia, https://nl.wikipedia.org/wiki/Vegetatieschaal_van_Tansley

Bijlage 4: beschrijving pakket N10

N10 Vochtige schraallanden

Algemene beschrijving

Vochtige schraalgraslanden zijn grazige, laagproductieve begroeiingen op vochtige en natte bodems. In goede vorm zijn ze opmerkelijk soortenrijk, vooral wat de flora betreft. Hun voortbestaan is afhankelijk van jaarlijks maaien en afvoeren van het maaisel. Geringe verschillen in de bodem en het grondwaterregime geven aanleiding voor vele verschillende soortencombinaties.

Ontstaansgeschiedenis

Vochtige schraalgraslanden hebben bijna altijd een verleden als boerengrasland dat voorzag in de behoefte aan hooi als wintervoer voor het vee. Zo mogelijk vond na de oogst ook enige beweiding plaats. De graslanden waren een essentieel onderdeel van het landbouwkundig systeem dat eeuwen heeft voortgeduurd. De lage ligging in het landschap bracht met zich mee dat de meeste gebieden regelmatig overstromden met water vanuit beek, rivier of boezem. Daarmee werden bufferstoffen en vaak ook enige voedingsstoffen aangevoerd die de vegetatie en de productie in stand hielden. Voor het laatste werden veel graslanden in de beekdalen en natte heidegebieden zelfs opzettelijk bevoeid. In de hogere delen van Nederland staan vochtige schraalgraslanden bovendien van nature onder invloed van kwel, die ook zorgt voor aanvoer van bufferstoffen.

Het overgrote deel van de vroegere vochtige schraalgraslanden heeft de intensivering van de landbouw niet overleefd. Zelfs de restanten die zijn aangekocht als reservaat zijn daarna veelal nog aangetast of verdwenen door een scala van oorzaken, zoals waterwinning, ontwatering, verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater en onvoldoende beheer.

Beheertypen

Het natuurtype omvat twee beheertypen, die voornamelijk worden onderscheiden op grond van hun toegankelijkheid voor maaiapparatuur:

- N10.01 Nat schraalland
- N10.02 Vochtig hooiland